

TEHNIKA I INFORMATIKA U OBRAZOVANJU

4. Internacionalna Konferencija, Tehnički fakultet Čačak, 1–3. jun 2012.

TECHNICS AND INFORMATICS IN EDUCATION

4th International Conference, Technical Faculty Čačak, 1–3rd June 2012.

UDK: 004::373

Stručni rad

REFLEKSIJE PROFESIONALNOG IDENTITETA PREDŠKOLSKOG PEDAGOGA I KORIŠĆENJE INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA

Mira Jovanović¹

Apstrakt: *Savremeno globalno društvo obeleženo je ubrzanim razvojem nauke i tehnike , i kao posledica toga sve brzim zastarevanjem znanja. Informacione tehnologije utiču na sve naše aktivnosti. U vaspitno-obrazovnoj instituciji kao što je dečji vrtić nameće se potreba za novom vrstom obrazovnih kompetencija predškolskog pedagoga, sve više zasnovanih na informatičkoj pismenosti. U tom kontekstu obrazovanje dobija sasvim novi oblik, karakter i cilj: celoživotno učenje kao trajni i kontinuirani proces učenj . U radu se razmatra pitanje profesionalnog identiteta predškolskih pedagoga i korišćenje informacionih tehnologija kao podsticaj profesionalizma i kritičnosti pedagoga , a naročito u smislu dovođenja ove dve teme u odnos.*

Ključne reči: *profesionalni identitet, predškolski pedagog, informatička pismenost .*

REFLECTIONS OF PROFESSIONAL IDENTITY PEDAGOGUES PRESCHOOL AND USE OF INFORMATION TECHNOLOGY

Summary: *Global society marked by rapid development of science and technology, and consequently all the rapid obsolescence of knowledge. Information technologies affect all our activities. In the upbringing and education institutions such as the kindergarten there is a need for a new kind of educational competencies of preschool teachers, increasingly based on information literacy. In this context, education is given an entirely new form, character and goal: lifelong learning as an ongoing and continuous process of learning. The paper discusses the issue of professional identity and preschool teachers use information technology to stimulate professionalism and critical pedagogues, and especially in terms of bringing these two topics in a relationship.*

Key words: *professional identity, preschool teacher, computer literac*

1. UVOD

Uprkos značajnom interesovanju istraživača u poslednjoj deceniji, još je veliki broj otvorenih pitanja u području istraživanja refleksija profesionalnog identiteta predškolskih pedagoga i veština korišćenja informacionih tehnologija u savremenoj predškolskoj ustanovi.

---

¹ Mr Mira Jovanović, Visoka škola strukovnih studija za vaspitače, Šabac, stiv66@itecom.rs

S obzirom da obrazovanje koje se stiče u vaspitno-obrazovnim institucijama sve više postaje osnova razvoja jedne zemlje, ono bi trebalo da bude tako organizovano da može pratiti promene što zahteva kontinuirano unapređenje rada u dečjem vrtiću.

Sa uvođenjem reforme u obrazovni sistem i celokupni vaspitno obrazovni rad, posebno se potencira značaj i uloga stručnih timova a u okviru njih stručnih saradnika predškolskih pedagoga. Ističe se značaj i potreba profesionalnog razvoja zaposlenih u cilju osiguranja kvaliteta vaspitnog procesa. Predškolski pedagozi u savremenoj predškolskoj ustanovi realizuju izuzetno vrednu društvenu delatnost sa veoma raznovrsnim i određenim osnovama. Dakle, predškolski pedagog i vaspitači moraju stalno biti otvoreni za prihvatanje inovacija i kontinuirano unapređenje svog rada.

Predškolski pedagozi za svoj pedagoški rad u dečjim vrtićima nose posebnu odgovornost i zato se posebno postavlja pitanje njihove spremnosti i sposobnosti na unapređivanju vaspitanja i obrazovanja u skladu sa mogućnostima vaspitanika i uvođenju inovacija koje doprinose pozitivnoj pedagoškoj klimi predškolske ustanove.

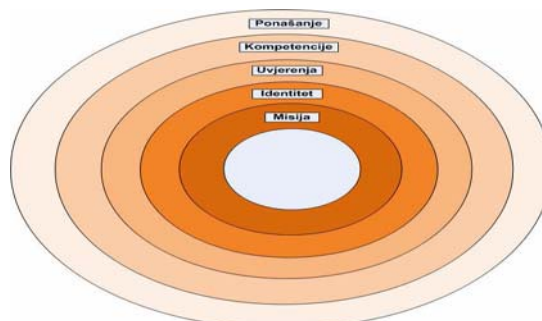
Šta je to što bi predškolski pedagozi trebali da rade u cilju praćenja savremenih trendova u oblasti veština korišćenja informacionih tehnologija a šta oni zaista rade u svojoj praksi? Koje su to uloge predškolskog pedagoga koje bi doprinele bržem uvođenju inovacija u oblasti korišćenja informacionih tehnologija u dečjem vrtiću? Koje su to osobine i veštine korišćenja informacionih tehnologija koje bi jedan predškolski pedagog u dečjem vrtiću trebao da ima da bi mogao da bude pokretač uvođenja pedagoških inovacija? Ovo su neka od pitanja na koja će ovaj rad pokušati da odgovori.

2. PROFESIONALNI IDENTITET PEDAGOGA U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI

Status i uloga profesije predškolski pedagog u savremenim društvenim uslovima uslovljeni su mnogobrojnim promenama u društvenom sistemu i predstavlja složenu i odgovornu profesiju. Međutim, evidentno je da se uloga pedagoga u savremenoj predškolskoj ustanovi menja, što traži odgovore na neka pitanja. Između ostalog, javlja se potreba za ispitivanjem refleksija profesionalnog identiteta predškolskog pedagoga (personalnih teorija pedagoga, tj. njihovih verovanja o značajnim pitanjima i pogledima na suštinu svog profesionalnog identiteta).

Takođe se nameće pitanje koliko je pedagoška kultura ili pedagoška klima podsticaj profesionalizmu predškolskih pedagoga u današnjoj predškolskoj ustanovi. Ispitivanje refleksija profesionalnog identiteta pedagoga vodi razumevanju ponašanja pedagoga, što predstavlja temelj planiranja njihovog profesionalnog razvoja. Otuda značaj ispitivanja onoga što predškolski pedagozi trenutno rade, kao i načina na koje razmišljaju o svom profesionalnom identitetu. Sve je to u cilju utvrđivanja stanja koje može da ukaže na smernice njihovog budućeg profesionalnog razvoja. Kada se govori o savremenoj predškolskoj ustanovi neizbežno se nameće i potreba traganja pedagoga za profesionalnim identitetom kao stalnim i neprekidnim procesom.

Profesionalni identitet je proces kroz koji osoba nastoji da integriše svoje različite uloge i statute, kao i svoja različita iskustava u koherentnu sliku o sebi (Epstein, 1978.). Da li nove uloge utiču na doživljaj profesionalnog identiteta? Ako da, kako utiču?

Slika 1: Profesionalni identitet (“The onion model” adaptiran prema Korthagen, 2004.)

Zbog opsega dinamike promena u okruženju ispitivanje, pa onda i preispitivanje identiteta profesije postaje nužnost, postaje zapravo imanentno profesiji samoj. Ono je u takvom slučaju ništa drugo nego unutrašnji odraz spoljašnjih promena ili, jednostavnije rečeno, profesija promenom svog identiteta ne radi ništa drugo nego odgovara na bitno o profesiji samoj. Ono je u takvom slučaju ništa drugo nego unutrašnji odraz spoljašnjih promena ili, jednostavnije rečeno, profesija promenom svog identiteta ne radi ništa drugo nego odgovara na bitno promenjene uslove u svojoj sredini (Gibelman, 1995; Knežević, 1997; Gilberman, 1999; Witkin, 1999; Knežević i Buttler, 2003.). Možda može zvučati paradoksalno, ali u situacijama značajnih društvenih promena jedina mogućnost da neka profesija zadrži svoj identitet je upravo promena identiteta, odnosno njegovo prilagođavanje novostvorenim društvenim uslovima.

Polazeći od objašnjenja specifičnosti profesije predškolskog pedagoga, razvoj pedagoga u dečjem vrtiću tj. ostvarivanje njegovih individualnih potreba i potencijala, razmatra se kao pretpostavka, prateći element i pokazatelj uspešnog profesionalnog delovanja i profesionalnog razvoja stručnih saradnika-pedagoga. Iako je profesionalni razvoj primarni aspekt razvoja predškolskog pedagoga, specifičnost njihove profesije otvara mogućnost i potrebu razmatranja aspekta razvoja školskog pedagoga na ličnom planu kroz ostvarivanje profesionalne uloge.

Iz ovog razloga, velika pažnja usmerena je na to kako su predškolski pedagozi pripremani za rad tokom inicijalnog obrazovanja, kako ostvaruju svoje profesionalne uloge kao početnici u toku mentorskog rada i pripravničkog staza i kako se dalje profesionalno razvijaju, te se može reći da postoje stalni zahtevi za „boljim predškolskim pedagozima“.

Dakle, može se reći da jedno od polazišta za ovaj rad predstavlja uviđanje potrebe za ekspliciranjem značenja jezika koji se koristi kada se govori o refleksijama profesionalnog identiteta predškolskih pedagoga u kontekstu savremene pedagoške kulture i korišćenja informacionih tehnologija, kako bi se omogućilo da se o njemu diskutuje, da se on preispituje, kako bi se gradila zajednička značenja.

3. PREDŠKOLSKI PEDAGOG I KORIŠĆENJE INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA

Opšteinformatička i komunikacijska pismenost je kompetencija koja je stigla krajem dvadesetog veka, od mladih dočekana sa oduševljenjem a od većine starijih sa rezervom, distancom i brigom. Neobično je da su danas ljudi sa najvišim nivoom informatičke pismenosti to sami postigli, ali ne u školskim klupama. (Suzić, 2006).

Naša tradicionalna škola nije u potpunosti podržavala ovu kompetenciju sve do devedesetih godina dvadesetog veka, kada su počele intenzivne promene i reforme koje omogućuju deci da uče informatiku i na selu i u gradu. Savremena tehnologija sve više podrazumeva poznavanje informatike.

Ovu kompetenciju treba početi razvijati još od predškolskog perioda, jer je to sve više način svakodnevnog života ljudi. Sve je više dečjih vrtića koji kroz igru uvode decu u učenje engleskog jezika i informatičke pismenosti.

Koje veštine su potrebne za opštu informatičku i komunikacijsku pismenost? To su u prvom redu:

- upotreba adekvatnih korisničkih programa, korišćenje Interneta,
- poznavanje osnova nenasilne i kulturne, kao i poslovne komunikacije,
- poznavanje engleskog jezika, Informaciona tehnologija donosi nove izvore saznanja i otvara neslućene mogućnosti za učenje i kreativan rad ljudi.

U današnjem dečjem vrtiću reflektuju se sve promene i teškoće koje savremeno društvo prolazi. Pedagoška praksa dečjeg vrtića kao deo sistema zasnovanog na informacijama i znanju pod uticajem je civilizacijskih promena.

4. POSLOVI PREDŠKOLSKOG PEDAGOGA I KORIŠĆENJE INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA

U takvoj klimi treba analizirati i poslove predškolskog pedagoga koji imaju administrativni karakter, kao i poslove ličnog i profesionalnog usavršavanja, koji su u tesnoj vezi sa upotrebom kompjutera i njegovih tehnologija (Internet, e-mail) ne samo na radnom mestu, nego i kod kuće.

Po mišljenju Sindik (2001), moguće je grupisati poslove i načine korišćenja informacionih tehnologija u dečjem vrtiću:

1. poslovna strategija: stvarati otvorene modele saradnje i protoka podataka, informacija i znanja, razvijati strategije transparentnog javnog delovanja

- brza dostupnost novih saznanja u stručnoj literaturi (nove metode, pristupi, istraživačke studije i sl.) posredovanjem Interneta,
- mogućnost brze, široke i delotvorne komunikacije sa stručnjacima u zemlji i svetu (Internet i e-mail),
- promocija vlastitog stručnog i naučnog rada preko Interneta (Power Point prezentacije, radovi formatirani u PDF ili HTML verziji, učestvovanje u tribinama, forumima, fokus grupama, diskursima u realnom vremenu i sl.),

2. organizaciona pravila, procedure: procedure učiniti razumljivima, dostupnima, dakle, operativnim i efikasnim

- mogućnost kreiranja funkcionalnih baza podataka s bitnim podacima o programima, informacije o stručnoj literaturi i korišćenju iste, protokolima sigurnosti i praćenja, istraživanja u delatnosti i dr.,
- mogućnost stvaranja funkcionalnih baza podataka s bitnim podacima o deci (inicijalni intervjui, specifičnosti u razvoju, posebne potrebe, zdravstvena i socijalna anamneza, indikatori kvalitetne prakse i sl.),

3. procesi, nove vrednosti u organizaciji: razvijati otvorene modele organizacijskog učenja,

stvarati i distribuirati znanje i informacije različitim zainteresovanim i ciljanim grupama, stvarati nove proizvode

- korišćenje računara kao didaktičkog sredstva u vaspitnoj grupi (*sofveri* za edukaciju dece, prezentacija priča i muzike putem računara, multimedijske enciklopedije i dr.),
- korišćenje gotovih stručnih paketa za rad s vaspitačima (stručno usavršavanje) i roditeljima (tematski roditeljski sastanci, problemske radionice i sl.),
- upoznavanje roditelja – korisnika usluga predškolskih institucija s programima koje dečji vrtić nudi (Web stranica, informacije i važni linkovi),
- korišćenje računara za savetodavni rad *on-line* s različitim ciljnim grupama (roditeljima, studentima, pripravnicima, stručnjacima iz drugih područja kojima je potrebna didaktičko- pedagošku podršku i dr.). Sindik (2001).

Postoji i niz drugih mogućnosti u samom menadžmentu organizacije, prvenstveno na području razvoja poslovnih strategija (povezivanje različitih delova informatičkog sistema u smislu objedinjavanja pojedinačnih podataka s više mesta i proizvodnja informacija o nekom segmentu delatnosti, odnosno uvođenje u sistem višestrukih informacija u baze znanja: npr. pripravnici, volonteri, studenti različitih fakulteta, različitih studijskih grupa u okviru vežbaonice, korisnici određenih oblika stručnog usavršavanja i pedagoške podrške i sl.).

Istraživanje Sindik, J. (2006) je pokazalo da predškolski pedagozi od Microsoftovih alata najviše koriste Word (tekstualni procesor) koga uspešno koriste svi pedagozi, kao i Internet, od toga 19 uspešno koristi elektronsku poštu. Na području komunikacije i ostvarivanja veza s društvenom sredinom uključeni su svi pedagozi i njihove kompetencije za korišćenje navedenih alata su praktične.

Isti autor je došao do zaključka da je srazmerno manja zastupljenost kompetencija za korišćenje Excel-a, svega 9 pedagoga i Power Point-a, njih 8, što su podaci koji bi mogli iupućivati na zaključak da su pedagozi u svom radu u manjoj meri okrenuti analitičkom i/ili istraživačkom radu putem informatičke tehnologije.

Nalazi istraivanja Sindik, J. (2006) su pokazali da pedagozi koji su radili u eri bez kompjutera i oni koji su školovani i zaposleni u vreme trajne dostupnosti informacionih tehnologija, zanimljivim se čini podatak da su pedagozi koji su radili u razdoblju pre korišćenja kompjutera, ovladali svim onim alatima koji pomažu širenju saznanja iz delatnosti i struke, međusobnoj komunikaciji, a manje alatima koji pomažu u istraživačkom radu.

5. ZAKLJUČAK

Predškolski pedagog danas u savremenoj predškolskoj ustanovi predstavlja stručnjaka i profesionalca koja razume važnost lične i profesionalne osposobljenosti u zajednici koja uči. Savremena vaspitna praksa predstavlja trajni profesionalni izazov te kao takva može biti izvor uspeha i zadovoljstva, ali trajnog stresa.

Prema rezultatima nekih istraživanja u tradicionalnoj školi, a pre primene informacione tehnologije, stalni izvor stresa, nezadovoljstva ili frustracije za predškolskog pedagoga predstavljalo je područje profesionalnog razvoja vaspitača i promene vaspitne prakse.

Posredovanjem tehnologije, naročito uvođenjem podrške u okviru video-refleksivne metodologije pri akcionim istraživanjima, pružile su se prilike da se taj stres umanja.

Pojavom informacione tehnologije pojavili su se neki, sasvim novi prostori unutar vaspitno-obrazovne delatnosti i otvorili široke mogućnosti za učenje. Pojednostavljanje i olakšavanje svakodnevnih poslova predškolskog pedagoga i drugih službi u predškolskoj ustanovi danas nije moguće bez korišćenja informacionih tehnologija.

6. LITERATURA

- [1] **Schoon, D.** (1987). *Educating reflective Practitioner*. San Francisco: Jossey-Bass.
- [2] **Sindik, J. (2006)**. Kako predškolski psiholozi koriste računalo u svom radu ? U: Sažeci 1. hrvatskog kongresa primenjene psihologije, Zagreb (ur Lj.Pačić-Turk), str. 70. Zagreb:Hrvatska psihološka komora
- [3] **Smith, D. And Hatton, N.** (1992). *Towards critical reflection in teacher education*. Paper presented to the Annual conference of the Australian Teacher Education Association, Ballina
- [4] **Suzić, N.:** *Pedagogija za XXI vek*. TT-Centar, Banja Luka, 2005.
- [5] <http://www.edu.gov.mb.ca/>
- [6] <http://www.businessofgovernment.org/>